

ต้นทุนการปลูกพืชสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่

Herb cultivation costs of Chiang Pheng Herbal Community Enterprise

दनัย สิริบุรี* และ อรรถศาสตร์ วิเชียรศาสตร์¹

Danai Siriburee^{1*} and Atthasart Wisansart¹

บทคัดย่อ: การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนการปลูกพืชสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่จำนวน 10 ราย และใช้แบบสอบถามในการศึกษาเรื่องต้นทุนโดยใช้สอบถามเกษตรกรทั้งหมดที่เป็นสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่จำนวน 16 ราย ผลการศึกษาพบว่า การปลูกพืชสมุนไพร 4 ชนิด มีการเตรียมดินที่เหมือนกัน การปลูกพลูและเสลดพังพอนใช้ระยะปลูก 50x50 ซม. ส่วนว่านสาวหลงและขมิ้นชันใช้ระยะปลูก 30x30 ซม. สมุนไพรทั้ง 4 ชนิด มีวิธีการดูแลรักษาเหมือนกัน คือ รดน้ำในช่วงเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม หลังจากนั้นจะอาศัยน้ำฝนและไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สมุนไพรพลูว่านสาวหลงและขมิ้นชัน จะเก็บเกี่ยวได้หลังจากปลูก 2 ปี ส่วนเสลดพังพอนสามารถเก็บเกี่ยวได้หลังปลูก 6 เดือน และต้นทุนการปลูกพลูเท่ากับ 7,687.50 บาท/ไร่ ว่านสาวหลงเท่ากับ 6,647.70 บาท/ไร่ เสลดพังพอนเท่ากับ 10,803.75 บาท/ไร่ และขมิ้นชันเท่ากับ 25,647.50 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูกเท่ากับ 400, 320, 400 และ 280 กก./ไร่ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ต้นทุน, สมุนไพร, วิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT: This study aimed to investigate herb cultivation and cost of herb cultivation of Chiang Pheng Herbal Community Enterprise. Collecting the data was practiced by utilizing: 1) group interview with 10 group members; and 2) questionnaire related to cost of herb cultivation with 16 farmers. All the populations were members of Chiang Pheng Herbal Community Enterprise. The study revealed that four herbs, namely Plai, Hop Headed Barleria, Amomumbiflorum Jack, and Turmeric were found to have similar soil preparation. Space for growing Plai and Hop Headed Barleria is 50x50 centimeters, and the Amomumbiflorum Jack's is 30x30 centimeters. All the four herbs were watered by farmers only from January to March, and later on, rain would be on this duty instead of them. Additionally, broadcasting chemical fertilizer was not necessary for all these herbs. Plai, Amomumbiflorum Jack, and Turmeric could be harvested after growing for two years while Hop Headed Barleria's was done after six month cultivation. Each cost of herb cultivation indicated that: 1) Plai was 7,687.5 baht/rai; 2) Amomumbiflorum Jack was 6,647.5baht/rai; 3) Hop Headed Barleria was 10,803.75 baht/rai; and 4) Turmeric was 25,647.5 baht/rai. While, the average yield per rai were 400, 320, 400 and 280 Kg/rai respectively.

Keywords: Cost, Herb, Community Enterprise

¹ สาขาธุรกิจการเกษตร คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 41000

Department of Agribusiness, Faculty of Technology, Udon Thani Rajabhat University 41000

* Corresponding author: Danai0856479567@gmail.com

บทนำ

ในประเทศไทยมีสมุนไพรไทยที่มีคุณค่าสามารถใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น ยารักษาโรค ผลิตภัณฑ์เพื่อความสวยงาม ผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหาร และปัจจุบันเริ่มมีผู้เห็นความสำคัญของการนำสมุนไพรไทยมาใช้ประโยชน์มากขึ้น สุพัฒน์ และคณะ (2556) จังหวัดอุดรธานีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีการใช้สมุนไพรมาผลิตเป็นสินค้า โดยมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเชียงเพ็ง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี โดย พ.ศ. 2553 เริ่มต้นจากการปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นวัตถุดิบ ต่อมาได้มีการพัฒนาโดยผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร ได้แก่ สบู่ฟอกตัว สเลดฟงพอน สบู่หน้าใส วานสาวหลง น้ำมันไพร แชมพูอัญชัน เป็นต้น จนเป็นที่ยอมรับในเรื่องคุณภาพและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์สมุนไพร มีรายได้จากการขายสมุนไพรของกลุ่ม 300,000 บาท/ปี ส่งผลให้เกิดการขายการผลิต แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่มก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องต้นทุนที่ไม่ได้มีการคิดต้นทุนในเรื่องของการปลูก ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า หากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านเชียงเพ็งสามารถหาต้นทุนที่แท้จริงได้ จะสามารถช่วยให้เกษตรกรสามารถตั้งราคาจำหน่ายที่เหมาะสมได้ต่อไปวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาวิธีการปลูกสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็ง และ ต้นทุนในการปลูกสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็ง

วิธีการศึกษา

การศึกษาต้นทุนการปลูกพืชสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็งใช้วิธีการศึกษาแบบสำรวจ (Survey research) (นงนภัส, 2554) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) (สิน, 2554) คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็ง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 16 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม จำนวน 10 คน ซึ่งใช้วิธีการ

สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview -SSI) ตามแบบ สุจินต์ และสุเกสิณี (2530) โดยใช้ประเด็นคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกพืชสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็ง และใช้แบบสอบถามในการศึกษาต้นทุนของการปลูกพืชสมุนไพรซึ่งข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (ศุภวัฒนากร และพีรสิทธิ์, 2550) ทำการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน 2558

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. ศึกษาวิธีการปลูกสมุนไพรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็ง จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ไพล วานสาวหลง สเลดฟงพอนและขมิ้นชัน ดังนี้

1.1 ไพล เกษตรกรเตรียมดินปลูกโดยการไถรถแทรกเตอร์ขนาดกลางไถตะโดยใช้ผาน 5 ไถรอบแรกตามโดยไถพรวนดินโดยใช้โรตารี และไถยกร่อง หลังจากนั้นตากดินทิ้งไว้ 1 วัน และทำการเก็บเศษวัชพืชออกจากแปลง เกษตรกรขุดหลุมปลูก โดยมีระยะปลูก 50x50 ซม. นำหัวไพลมาปลูกโดยกลบดินให้มิด ถ้ากลบไม่มิดหัวไพลจะแห้งเนื่องจากถูกแดดเผาใช้หัวไพลสำหรับปลูกประมาณ 12 กก./ไร่ หลังปลูกประมาณ 1 เดือน ไพลจะเริ่มแทงหน่อ เกษตรกรจะทำการดายหญ้า 2 – 3 ครั้งต่อปี ซึ่งการปลูกไพลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็งอาศัยน้ำฝนเป็นหลักไม่มีระบบการให้น้ำ และไม่ใส่ปุ๋ยเคมี หลังจากปลูกประมาณ 2 ปี เริ่มทำการเก็บเกี่ยวโดยการขุดที่ละต้น เก็บเฉพาะหัวไพลที่แก่จัด ส่วนหัวที่ยังอ่อนให้กลบดินไว้เพื่อให้เจริญเติบโตต่อไป นำหัวไพลที่แก่จัดมาล้างทำความสะอาดโดยใช้แปรงพลาสติกทำความสะอาดเศษดินที่ติดอยู่กับหัวไพลและใช้มีดตัดรากที่ติดกับหัวไพลออก หลังจากล้างทำความสะอาดแล้ว นำหัวไพลมาชอยและหมักกับน้ำมันปาล์มในอัตราส่วน 1:2 กก. หมักไว้ 24 ชั่วโมง (คนทุก 4 ชั่วโมง) หลังจากนั้นนำไปทอดในกระทะ 30 นาที กรองเอาแต่น้ำสามารถเก็บไว้เป็นวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์ได้

ประมาณ 2 ปี ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูกเท่ากับ 400 กก. (2 ปี เก็บเกี่ยวผลผลิต 1 ครั้ง)

1.2 วานสาวหลง เกษตรกรเตรียมดินปลูกเช่นเดียวกับการปลูกไพล หลังจากนั้นเกษตรกรจะขุดหลุมปลูก โดยมีระยะปลูก 30x30 ซม. นำต้นกล้าที่มีอายุประมาณ 1 ปี มาทำการปลูกโดยกลบโคนต้นให้แน่น เกษตรกรซื้อต้นพันธุ์มาจากศูนย์การศึกษาการพัฒนาเขานินซ็อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวน 500 ต้น (ราคาต้นละ 50 สตางค์) เกษตรกรทำการดูแลรักษาเหมือนกับการปลูกไพล หลังจากปลูกประมาณ 2 ปี เริ่มทำการเก็บเกี่ยวโดยการขุดเอาหัวขึ้นมาโดยเลือกหัวที่แก่จัดที่มีสีเข้ม หากหัวที่ยังอ่อนจะมีสีขาว หรือทำการหักดูว่ามีน้ำมันไหลออกมาจากหัวหรือไม่ นำหัวที่ได้ไปล้างทำความสะอาดและนำไปกลั่นเพื่อเอาน้ำมันหอมระเหยสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูกเท่ากับ 320 กก./ปี

1.3 เสดดพังพอน เกษตรกรเตรียมดินเช่นเดียวกับการปลูกไพลและวานสาวหลง จากนั้นเกษตรกรจะขุดหลุมปลูก โดยมีระยะปลูก 50x50 ซม. โดยนำกิ่งพันธุ์ที่ได้จากการปักชำ ซึ่งกิ่งปักชำมีความยาวประมาณ 30 ซม. โดยเลือกกิ่งเสดดพังพอนที่แก่จัด นำมาแช่น้ำที่ผสมน้ำยาเร่งราก อัตรา 10 ซีซี/น้ำ 1 ลิตร แช่ไว้จนกว่าจะออกรากขาว ซึ่งในระหว่างที่ปักชำ เสดดพังพอนจะแตกยอดออกมาใหม่ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากำลังจะออกรากใหม่ นำกิ่งที่มีรากและแตกยอดใหม่ชำในถุงดำประมาณ 2 เดือน จึงจะสามารถนำมาปลูกได้ เกษตรกรจะทำการดูแลรักษาเหมือนกับการปลูกไพลและวานสาวหลง หลังจากปลูก 6 เดือน เกษตรกรจะใช้กรรไกรตัดกิ่งให้เหลือแต่ยอด หลังจากนั้นเสดดพังพอนจะแตกใบและยอดออกมา ทำการเก็บใบและยอดไปตากแดดไม่ให้โดนแดดมากเกินไป ซึ่งถ้าหากโดนแดดมากเกินไปและยอดเสดดพังพอนจะซีด ตากแดดไว้ประมาณ 1 อาทิตย์ ถึงจะนำมาตากแห้งเพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่อไป ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูกเท่ากับ 400 กก./ปี

1.4 ขมิ้นชัน เกษตรกรเตรียมดินปลูกเช่นเดียวกับการปลูกไพลและวานสาวหลง จากนั้นเกษตรกรขุดหลุมปลูก โดยมีระยะปลูก 30x30 ซม. โดยนำหัวมาปลูกเหมือนไพลและมีวิธีการดูแลรักษาเหมือนกับการปลูกไพล หลังจากปลูก 2 ปี จึงเริ่มทำการเก็บเกี่ยวโดยขุดเอาหัวขึ้นมาทำความสะอาด นำมาชอยเป็นแวนตากแห้งเพื่อใช้ในวัตถุดิบในการทำลูกประคบ หรือนำไปกลั่นลำดับส่วนเพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำสบู่เหลว ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูกเท่ากับ 280 กก./ปี

2. ต้นทุนการปลูก

2.1 ไพลมีต้นทุนการปลูกทั้งหมด 7,687.50 บาท/ไร่/หนึ่งฤดูกาลผลิต โดยมีต้นทุนที่เป็นเงินสดเท่ากับ 2,600 บาท/ไร่ และมีต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 5,087.50 บาท/ไร่ ซึ่งคิดเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 19.21 บาท/กิโลกรัม ต้นทุนผันแปรประกอบไปด้วยค่าจ้างเตรียมดินซึ่งเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 500 บาท/ไร่ ค่าจ้างปลูก 1,200 บาท/ไร่ โดยแบ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ และต้นทุนที่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ ค่าดูแลรักษาซึ่งเป็นค่าแรงงานในการรดน้ำในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคมเป็นเงิน 1,687.50 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าแรงงานในการกำจัดวัชพืช เป็นเงิน 2,400 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสดจำนวน 1,200 บาท/ไร่ และไม่เป็นเงินสดจำนวน 1,200 บาท/ไร่ มีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเท่ากับ 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าวัสดุ ได้แก่ค่าพันธุ์ (หัวไพล) ใช้ 12 กก./ไร่ เป็นเงิน 240 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ค่าปุ๋ยคอกเป็นเงิน 60 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ส่วนต้นทุนคงที่ คือ ค่าเสียโอกาสที่ดิน เป็นเงิน 1,000 บาท ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็ง มีพื้นที่ปลูกไพล จำนวน 1 งาน

2.2 วานสาวหลงมีต้นทุนการปลูกทั้งหมด 6,647.50 บาท/ไร่/หนึ่งฤดูกาลผลิต โดยมีต้นทุนที่เป็นเงินสดเท่ากับ 2,160 บาท/ไร่ และมีต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 4,487.50 บาท/ไร่ ซึ่งคิดเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 20.77 บาท/กิโลกรัม

ต้นทุนผันแปรประกอบไปด้วย ค่าจ้างเตรียมดินซึ่งเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 500 บาท/ไร่ ค่าจ้างปลูก 1,200 บาท/ไร่ โดยแบ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ และต้นทุนที่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ ค่าดูแลรักษาซึ่งเป็นค่าแรงงานในการรดน้ำในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เป็นเงิน 1,687.50 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าแรงงานในการกำจัดวัชพืช เป็นเงิน 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเท่ากับ 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าวัสดุ ได้แก่ค่าพันธุ์ (ต้นว่านสาวหลงที่มีอายุ 1 ปี) ใช้ 2,000 ต้น/ไร่ เป็นเงิน 1,000 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ค่าปุ๋ยคอก เป็นเงิน 60 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ส่วนต้นทุนคงที่ คือ ค่าเสียโอกาสที่ดิน เป็นเงิน 1,000 บาท ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่ มีพื้นที่ปลูกว่านสาวหลง จำนวน 1 งาน

2.3 เสดดพังพอนมีต้นทุนการปลูกทั้งหมด 10,803.75 บาท/ไร่หนึ่งฤดูกาลผลิต โดยมีต้นทุนที่เป็นเงินสดเท่ากับ 6,560 บาท/ไร่ และมีต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 3,643.75 บาท/ไร่ ซึ่งคิดเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 27.00 บาท/กิโลกรัม ต้นทุนผันแปรประกอบไปด้วย ค่าจ้างเตรียมดินซึ่งเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 500 บาท/ไร่ ค่าจ้างปลูก 1,200 บาท/ไร่ โดยแบ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ และต้นทุนที่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ ค่าดูแลรักษาซึ่งเป็นค่าแรงงานในการรดน้ำในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เป็นเงิน 843.75 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าแรงงานในการกำจัดวัชพืช เป็นเงิน 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดจำนวน มีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเท่ากับ 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าวัสดุ ได้แก่ค่าพันธุ์เป็นเงิน 5,400 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ค่าปุ๋ยคอก เป็นเงิน 60 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ส่วนต้นทุนคงที่คือ ค่าเสียโอกาสที่ดิน เป็นเงิน 1,000 บาท ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่ มีพื้นที่ปลูกเสลดพังพอน จำนวน 1 งาน

2.4 ขมิ้นชันมีต้นทุนการปลูกทั้งหมด 25,647.50 บาท/ไร่หนึ่งฤดูกาลผลิต โดยมีต้นทุนที่เป็นเงินสดเท่ากับ 21,160 บาท/ไร่ และมีต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดเท่ากับ 4,487.50 บาท/ไร่ ซึ่งคิดเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 91.59 บาท/กิโลกรัม ต้นทุนผันแปรประกอบไปด้วย ค่าจ้างเตรียมดินซึ่งเป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด 500 บาท/ไร่ ค่าจ้างปลูก 1,200 บาท/ไร่ โดยแบ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ และต้นทุนที่เป็นเงินสด 600 บาท/ไร่ ค่าดูแลรักษาซึ่งเป็นค่าแรงงานในการรดน้ำในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เป็นเงิน 1687.5 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าแรงงานในการกำจัดวัชพืช เป็นเงิน 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดจำนวน มีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวเท่ากับ 600 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด มีค่าวัสดุ ได้แก่ค่าพันธุ์ (หัวขมิ้นชัน) เป็นเงิน 20,000 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ค่าปุ๋ยคอก เป็นเงิน 60 บาท/ไร่ ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด ส่วนต้นทุนคงที่คือ ค่าเสียโอกาสที่ดิน เป็นเงิน 1,000 บาท ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่ มีพื้นที่ปลูกขมิ้นชัน จำนวน 1 งาน

การปลูกพืชสมุนไพรทั้ง 4 ชนิด มีการยกแปลงปลูกซึ่งสอดคล้องกับ นิรันดร (2553) ที่ศึกษาการปลูกพืชสมุนไพร พบว่าการปลูกสมุนไพรส่วนใหญ่นิยมปลูกแบบยกแปลงปลูก การปลูกพืชสมุนไพรของเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงใหม่เป็นการปลูกพืชสมุนไพรปลูกแบบอินทรีย์ คือ ไม่ใช้สารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมี ซึ่งสอดคล้องกับ เสวตลักษณ์ (2552) ซึ่งศึกษากลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่ากลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรปลูกแบบปลอดสารเคมีจนได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อส่งให้กับโรงพยาบาลอภัยภูเบศร การปลูกสมุนไพรมีต้นทุนด้านพันธุ์ที่สูง เช่น เสดดพังพอนและขมิ้นชัน อย่างไรก็ตามปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรสามารถขยายพันธุ์ได้ทำให้สามารถลดต้นทุนการปลูกได้

Table 1 Cost of Herb Cultivation (baht/rai/ year).

Cost and expenses	Plai			Amomumbiflorum Jack			Hop Headed Barleria			Turmeric		
	Cash cost	Non cash cost	Total	Cash cost	Non cash cost	Total	Cash cost	Non cash cost	Total	Cash cost	Non cash cost	Total
1. Variable Cost												
1.1 Wage and labor cost												
1.1.1 Wage of hiring tractors for soil preparation	500	-	500	500	-	500	500	-	500	500	-	500
1.1.2 Wage of cultivation	600	600	1,200	600	600	1,200	600	600	1,200	600	600	1,200
1.1.3 Wage of watering	-	1,687.5	1,687.5	-	1,687.5	1,687.5	-	843.75	843.75	-	1,687.5	1,687.5
1.1.4 Wage of weed control	1,200	1,200	2,400	-	600	600	-	600	600	-	600	600
1.1.5 Wage of harvesting	-	600	600	-	600	600	-	600	600	-	600	600
1.2 Material Expenses												
1.2.1 Variety	240	-	240	1,000	-	1,000	5,400	-	5,400	20,000	-	20,000
1.2.2 Manure	60	-	60	60	-	60	60	-	60	60	-	60
2. Fixed Cost												
2.1 Expenses of opportunity cost of land	-	1,000	1,000	-	1,000	1,000	-	1,000	1,000	-	1,000	1,000
Total average cost	2,600	5,087.5	7,687.5	2,160	4,487.5	6,647.5	6,560	3,643.75	10,203.75	21,160	4,487.5	25,647.5

Source: Chiang Pheng Herbal Community Enterprise

สรุป

การปลูกพืชสมุนไพร 4 ชนิด มีการเตรียมดินที่เหมือนกัน โดยการปลูกไพลและเสลดพังพอนใช้ระยะปลูกเท่ากัน คือ 50x50 ซม. ส่วนว่านสาวหลงและขมิ้นชันใช้ระยะปลูกเท่ากัน 30x30 ซม. สมุนไพรทั้ง 4 ชนิด มีวิธีการดูแลรักษาเหมือนกัน คือ รดน้ำในช่วงเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม หลังจากนั้นจะอาศัยน้ำฝนและไม่ใช้ปุ๋ยเคมี สมุนไพรไพล ว่านสาวหลง และขมิ้นชัน จะเก็บเกี่ยวได้หลังจากปลูก 2 ปี ส่วนเสลดพังพอนสามารถเก็บเกี่ยวได้หลังปลูก 6 เดือน ส่วนต้นทุนการปลูกไพลเท่ากับ 7,687.50 บาท/ไร่ ว่านสาวหลงเท่ากับ 6,647.50 บาท/ไร่ เสลดพังพอนเท่ากับ 10,803.75 บาท/ไร่ และขมิ้นชันเท่ากับ 25,647.50 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อฤดูกาลปลูกเท่ากับ 400, 320, 400 และ 280 กก./ไร่ ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อกิโลกรัมเท่ากับ 19.21, 20.77, 27.00 และ 91.59 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ

คำขอขอบคุณ

ขอขอบคุณคณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่ให้ทุนสนับสนุนประจำปี 2558 และขอขอบคุณผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเชียงเพ็งที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- นงนัส เทียงกมล. 2554. การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. 359 หน้า.
- นิรันดร บุญญาชา. 2553. การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพปลูกพืชสมุนไพร บ้านห้วยดง หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยดง อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม. สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิน พันธุ์พินิจ. 2554. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. บริษัทวิทย์พัฒน จำกัด, กรุงเทพฯ. 498 หน้า.
- สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุเกสณี สุภธีระ. 2530. การประเมินสภาพชนบทแบบเร่งด่วน. โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์ม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุพัฒน์ ศรีสวัสดิ์ พนม สุขจันทร์ จารุวรรณ ประดับแสง และ สมณี กิ้มเจริญ. 2556. พืชสมุนไพรประจำถิ่นและภูมิปัญญาการประยุกต์ใช้สำหรับการแพทย์พื้นบ้านในจังหวัดชายแดนใต้. Princess of Naradhiwas University Journal. ฉบับพิเศษประจำปี 2556. น. 14-27.
- เสาวลักษณ์ ฆาวันดี. 2552. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษากลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง หมู่ที่ 6 ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์.
- ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ และ พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. 2550. สถิติพื้นฐานเพื่องานวิจัยท้องถิ่น. ธรรมมถการพิมพ์, กรุงเทพฯ. 199 หน้า.